

Officiële groeten ter gelegenheid van de 76e verjaardag van het bombardement op de gevangenen schepen in de baai van Lübeck.

- Het gesproken woord is geldig. -

Begroeting door Sönke Sela, Voorzitter van de Gemeenteraad van de stad Neustadt in Holstein

Begroeting door Klaus Schlie, voorzitter van het parlement van Schleswig-Holstein

Begroeting door Mirko Spieckermann, burgemeester van de stad Neustadt in Holstein

Begroeting door Swenja Granzow-Rauwald, voorzitster van het Jong Comité van de Amicale
Internationale KZ Neuengamme

Welkomstwoord van de Voorzitter van de Gemeenteraad van de stad Neustadt in
Holstein Sönke Sela ter gelegenheid van de "Stille Herdenking" op de 76e verjaardag
van de Cap Arcona tragedie

Geachte heer de voorzitter van het parlement van Sleeswijk-Holstein
geachte Mrs. Granzow-Rauwald,

Ik heet u als voorzitter van de gemeenteraad - mede namens burgemeester Mirko Spiekermann - van harte welkom in Neustadt in Holstein en ik ben dankbaar dat u vandaag naar onze stad bent gekomen. Het is te wijten aan de aanhoudende pandemie in Corona dat wij dit jaar op Cap Arcona Memorial Day slechts in zeer kleine kring kunnen samenkomen voor een stille herdenking van de slachtoffers van de ramp van 3 mei 1945.

Ik dank u, mijnheer de voorzitter van het parlement, ook in naam van de burgemeester, dat u door uw aanwezigheid vandaag een bijzonder gewicht geeft aan de stille herdenking, aangezien u de hoogste vertegenwoordiger van het parlement van Sleeswijk-Holstein bent. En ik dank u, mevrouw Granzow-Rauwald van de Amicale Internationale Neuengamme, dat via u ook de Amicale vertegenwoordigd is, die in het bijzonder verbonden is met de herinnering aan de gebeurtenissen van die tijd.

Het is mijn vurige wens dat wij op 3 mei aanstaande jaar opnieuw in grote kring bijeen kunnen komen om de verschrikkelijke gebeurtenissen van 3 mei 1945 te herdenken, met name om de jeugd te betrekken bij de voortdurende herdenking van de slachtoffers van die dagen, zoals wij ook in de voorgaande jaren hebben gedaan.

Ik zou nu de voorzitter van de Landtag willen vragen om ons toe te spreken.

Klaus Schlie

Voorzitter van het parlement van Sleeswijk-Holstein

Begroeting ter gelegenheid van de stille herdenking met kranslegging bij het monument Cap Arkona, Neustadt/Holstein, 3 mei 2021

Het gesproken woord telt!

Beste Mr. Voorzitter van de Gemeenteraad Sela,

Beste Mr. Burgemeester Spieckermann,

Beste Mrs. Granzow-Rauwald,

Geachte Dames en heren,

76 jaar geleden vond in de baai van Neustadt een tragedie plaats - een tragedie die ook deel uitmaakte van de grootste misdaad tegen de mensheid in de geschiedenis. Aan boord van het passagiersschip "Cap Arkona" en het kleinere vrachtschip "Thielbeck" kwamen meer dan 7.000 mensen om bij een geallieerd bombardement. De meeste slachtoffers waren eerder gevangenen geweest van verschillende nazi-concentratiekampen. Enkele dagen voor het einde van de oorlog, die de redding van deze gekwelde mensen zou zijn geweest, moesten zij toch hun leven opgeven.

Het feit dat de raketten die beide schepen in de baai van Neustadt tot zinken brachten, werden afgevuurd door Britse piloten is tot op de dag van vandaag het meest tragische aspect van 3 mei 1945. Want de Britten geloofden dat zij op schepen van de Duitse marine schoten, zij wisten niets van de hulpeloze concentratiekampgevangenen aan boord.

En de Duitse bewakers hadden opzettelijk rekening gehouden met deze verwarring. De gevangenen waren in dodenmarsen vanuit Hamburg in beweging gezet om de kampen te ontruimen voordat de Geallieerden arriveerden - en in de perfide hoop bewijzen van onmenselijke nazi-misdaden te vernietigen.

Vernietiging" in de waarste zin van het woord, de moord op de concentratiekambewoners kort voor het einde van de oorlog, daar ging het ook om toen de uitgeputte overlevenden op de twee schepen werden gepropt.

De reddingsboten van de twee drijvende gevangenis en de rompen waren door de SS met brandbare brandstof gevuld. De tragedie van Neustadt, de dood van duizenden mensen, was gepland door de Nazi minions, zij dragen de hoofdschuld voor deze misdaad.

Dames en heren,

De herinnering aan wat er op 3 mei 1945 in de baai van Neustadt is gebeurd, moest in een langdurig proces opnieuw worden verwerkt. Kort na de oorlog begon een bewuste onderdrukking van de immense Duitse misdaden, en daarmee een onderdrukking van de eigen schuld enerzijds en de verantwoordelijkheid voor de slachtoffers anderzijds.

Slechts langzaam ontstonden er initiatieven om deze misdaden en vooral de slachtoffers van het nationaal-socialisme te herdenken. Zo ontstond, ook in Neustadt, een eerste, verdienstelijke tentoonstelling over de gebeurtenissen van 1945, waarvan de herziening thans is gepland.

De herdenking van de slachtoffers in het kader van plechtigheden op de begraafplaatsen en bij de graven vestigt herhaaldelijk de aandacht van het publiek op het naziverleden in onze onmiddellijke nabijheid.

Dit is belangrijk, omdat de massamoord van de nazi's niet alleen plaatsvond in de vernietigingskampen in Oost- en Midden-Europa, maar ook in kampen direct in Duitsland.

Hier begonnen de nazi's hun onuitsprekelijke misdaden al in 1933. Ook de verschrikkelijke gebeurtenissen in de baai van Neustadt voltrokken zich voor de ogen van de Duitse bevolking, en een groot aantal van hen nam zelfs deel aan de wrede moorden. Niemand kon dus in 1945 beweren dat hij niet op de hoogte was van de nazi-machinerie van menselijke uitroeiing.

76 jaar na de verschrikkelijke misdaden van de nazi's dreigt een levende draad van herinnering verloren te gaan met de laatste ooggetuigen van die tijd. Juist daarom zijn initiatieven die de herinnering levend houden en de volgende generaties bij het herdenkingswerk betrekken zo belangrijk.

De "Amicale Internationale KZ Neuengamme" is een van deze belangrijke instellingen, die sinds 63 jaar overlevenden en hun familieleden met elkaar in contact brengt en die vandaag, met vele vrijwillige helpers, staat voor een gemeenschappelijk herdenkingswerk dat mensen over nationale en leeftijdsgrenzen heen met elkaar verbindt.

"De herinnering," zei de voormalige Duitse president Roman Herzog ooit, "mag niet ophouden; zij moet ook toekomstige generaties eraan herinneren waakzaam te zijn.

Vandaag lijkt deze waakzaamheid meer dan ooit noodzakelijk. De wens van een groeiend aantal mensen, hier in Duitsland maar ook elders in Europa en de wereld, om complexe uitdagingen terug te brengen tot al te simplistische formules en slogans, neemt helaas toe.

Dit alles is zeer verontrustend en deze constatering herinneren ons eraan dat wij de fundamenten niet mogen vergeten waarop onze liberale democratische samenleving meer dan 70 jaar geleden is gebouwd en die een nieuw begin mogelijk hebben gemaakt.

In Neustadt en in heel Sleeswijk-Holstein hebben geëngageerde burgers, die zich bewust zijn van deze nooit aflatende verantwoordelijkheid van de Duitsers voor de nazi-misdaden, het tot hun taak gemaakt om toekomstige generaties in aanraking te brengen met dit belangrijke en onmisbare onderwerp voor onze democratie.

76 jaar na deze gebeurtenis, is dit een goed teken: Wij Sleeswijk-Holsteiners nemen onze historische verantwoordelijkheid op ons, wij verwerken onze geschiedenis en wij trekken er steeds weer belangrijke conclusies uit.

Sleeswijk-Holstein heeft zijn nieuwe democratische start te danken aan het vertrouwen van de staten die in 1945 het nationaal-socialisme ten koste van bloedige offers hebben verslagen en ons Duitsers zo onze vrijheid hebben geschonken.

Als wij vandaag alles in het werk stellen om de slachtoffers van het nationaal-socialisme te herdenken, hen niet te vergeten en te voorkomen dat dergelijke misdaden zich van meet af aan herhalen, dan doen wij dat ook in het besef van onze dankbaarheid jegens die mensen die destijds, geconfronteerd met monsterlijke misdaden, het geloof in een democratisch Duitsland niet hebben verloren.

Dames en Heren,

De leden van het parlement van Sleeswijk-Holstein herdenken samen met alle Sleeswijk-Holsteiners de slachtoffers van 3 mei 1945. Het werk dat in Neustadt al is verricht om deze dag te herdenken is indrukwekkend, en de wil om deze herdenking levendig en met het oog op toekomstige generaties voort te zetten is prijzenswaardig. Ik wil graag mijn dank, erkenning en respect betuigen aan allen die hieraan hebben bijgedragen.

Ik wens allen die bij dit werk betrokken zijn, in Neustadt en elders in ons land, welslagen, volharding en veel succes - u bouwt actief en op een cruciaal punt aan ons huis van de democratie.

Keer op keer wijst u ons op het onwrikbare fundament van dit huis: de verantwoordelijkheid om onze democratie actief vorm te geven en actief te verdedigen! Ik dank u allen hartelijk voor deze inzet.

Mirko Spieckermann
burgemeester van de stad Neustadt in Holstein
76ste Cap Arcona Herdenkingsdag op 03.05.2021

Beste medeburgers,

Geachte Dames en heren,

Het is met pijn in het hart dat wij de herdenkingsplechtigheden ter waardering van de 76e verjaardag van de Cap Arcona ramp dit jaar hebben moeten annuleren wegens de Coronapandemie. Wij hadden graag de herdenkingsevenement gehouden met overlevenden, nabestaanden, leden van slachtofferverenigingen en geloofsgemeenschappen, alsmede federale, staats- en lokale vertegenwoordigers om de slachtoffers te herdenken en ons medeleven te betuigen aan de nabestaanden.

De gebeurtenissen mogen niet vergeten worden!

Enkele dagen voor het einde van de Tweede Wereldoorlog leidde een tragische vergissing tot de luchtaanval van Engelse gevechtsvliegtuigen (Typhoons) op de schepen Cap Arcona en Thielbek. In de veronderstelling Duitse troepentransporten aan te vallen, werden de twee schepen door de Britse vliegtuigen gebombardeerd. Aan boord bevonden zich echter in totaal bijna 10.000 gevangenen uit het concentratiekamp Neuengamme, van wie er ongeveer 7.000 het leven verloren als gevolg van de aanvallen.

Wat een tragedie dat van alle mensen de langverwachte bevrijders dood en verderf over hen brachten. Het is belangrijk de herinnering aan deze verschrikkelijke ramp levend te houden en de doden te herdenken.

De gebeurtenissen mogen niet vergeten worden!

Sinds deze erebegraafplaats bestaat, hebben vele mensen ze bezocht of in het voorbijgaan stilgestaan om aan de slachtoffers te denken.

Wat waren dat voor mensen die tijdens de nationaal-socialistische dictatuur tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog op verschillende schepen vastzaten en met grote angst de volgende uren tegemoet zagen. Het waren mensen zoals wij, wier hoop op bevrijding echter niet werd vervuld. De overlevenden hebben geleden onder rampzalige omstandigheden en daarom is het noodzakelijk de herinnering aan de verschrikkingen van het nazi-bewind levend te houden en samen met ons de mensen te herdenken.

De gebeurtenissen mogen niet vergeten worden!

De opheldering van de misdaden tegen de menselijkheid is onontbeerlijk om in het reine te komen met het verleden. Zolang er nog getuigen zijn, kunnen zij vertellen over hun levenslot en het

onmenselijke systeem van het 3de Rijk. Vooral de jongere generatie moet weten hoe de onheilspellend ontwikkeling in Duitsland tot stand kon komen en welke gevolgen en effecten daaraan verbonden waren, want het is tenslotte deze generatie die binnen afzienbare tijd de politieke verantwoordelijkheid op zich zal nemen.

Daarom is het belangrijk om de pijnlijke geschiedenis te kennen van het eigen volk en er de juiste conclusies uit te trekken. Alleen dan zal het mogelijk zijn zich te verzetten tegen demagogie en radicalisme.

De gebeurtenissen mogen niet vergeten worden!

Wij hedendagse Duitsers moeten leven met het feit dat geen enkel ander volk in Europa zijn burens ooit zoveel onrecht en verschrikkelijk leed heeft aangedaan als het onze.

En wij Neustädter moeten leven met het feit dat een bijzonder tragisch hoofdstuk van deze oorlog zich in onze stad afspeelde. De Cap Arcona ramp werd een vreselijk deel van de geschiedenis van deze stad 76 jaar geleden.

De stad Neustadt in Holstein neemt haar verantwoordelijkheid op voor de afschuwelijke gebeurtenissen die op haar grondgebied of onmiddellijk daarvoor hebben plaatsgevonden. Daartoe behoort ook het Cap Arcona Museum, dat sinds 1990 bestaat.

De deelstaat Sleeswijk-Holstein heeft een bedrag van € 300.000 beschikbaar gesteld voor diens herinrichting. Op dit punt, mijnheer Schlie, dank u zeer voor dat. Ik wil u vragen om waarnemend onze dank mee terug te nemen naar Kiel.

Wij zullen ons intensief bezighouden met de vraag hoe een herinrichting van het Cap Arcona Museum eruit zou kunnen zien. Vooral met het oog op de jonge generatie is het van belang gebruik te maken van de nieuwe mediamogelijkheden. Maar we moeten ook de inhoud heroverwegen. Want levend gedenken betekent nieuwe ontwikkelingen opnemen, het gedenken steeds opnieuw kritisch bevragen en zo nodig veranderen.

De gebeurtenissen mogen niet vergeten worden!

Wij zijn het aan de slachtoffers verschuldigd dat hun lijden niet wordt vergeten. Het is onze verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat de geschiedenis zich niet herhaalt. De vrede, vrijheid en solidariteit die wij hier vandaag kunnen beleven, mogen niet als vanzelfsprekend worden beschouwd. Daarom werken wij hard aan de bescherming van de democratie, de mensenrechten en de rechtsstaat. In heel Europa winnen extreem-rechtse partijen aan populariteit. Dit soort partijen stelt de mensenrechten ter discussie en ondermijnt de rechtsstaat. In andere landen komen dictators aan de macht en ondermijnen de rechtsstatelijkheid. Minderheden worden onderdrukt en politieke tegenstanders gevangen gezet. Wij moeten iets doen om dergelijke verontrustende ontwikkelingen tegen te gaan.

Opdat tragedies zoals die van 03 mei 1945 zich niet herhalen, moeten wij de herinnering bestendig houden, in alle lagen van de maatschappij en in alle leeftijdsgroepen. De scholen van Neustadt en het

Kinder- und Jugendnetzwerk Neustadt in Holstein e.V. (Kinderen- en jeugdnetwerk Neustadt in Holstein) laten op een voorbeeldige manier zien hoe jongeren schooloverstijgend met onze geschiedenis omgaan. Of het nu gaat om een aangrijpende documentaire, een reizende tentoonstelling of een gedenksteen, de jongeren laten zien: "Wij zijn niet vergeten en zullen niet vergeten!".

De gebeurtenissen mogen niet vergeten worden!

We staan hier om de doden van de Cap Arcona tragedie te eren en te herdenken. Hun lot moet voor ons een erfenis zijn om ons in te zetten voor verdraagzaamheid, vrede en menselijkheid. De stad Neustadt in Holstein is zich met haar burgers bewust van deze verplichting en verantwoordelijkheid. Vandaag zullen wij hier op de erebegraafplaats aan de Stutthofweg en op de Joodse begraafplaats aan de Grasweg kransen leggen en in stilte de slachtoffers herdenken. Wij vragen u in gedachten bij de slachtoffers te zijn en zo de catastrofe gezamenlijk en toch iedereen voor zich afzonderlijk te herdenken.

Laten we nu in stilte staan om te herinneren en te leren voor de toekomst.

Dank u wel.

Swenja Granzow-Rauwald

Voorzitster van het Jong Comité van de Amicale Internationale KZ Neuengamme

3 mei 2021

Neustadt-Pelzerhaken

Geachte vertegenwoordigers van de deelstaat Schleswig-Holstein en de stad Neustadt,

Beste Mr. Hawling,

Beste overlevenden van het concentratiekamp Neuengamme en familieleden,

Dames en Heren,

Vandaag, hier op de erebegraafplaats, kunnen wij de slachtoffers van de ramp van 3 mei 1945 opnieuw slechts in kleine kring herdenken. Namens de Amicale Internationale KZ Neuengamme, wil ik u allen danken voor uw komst hier vandaag. Onze dank gaat ook uit naar hen die, op vele plaatsen in de wereld, vandaag stilstaan bij de concentratiekampgevangenen die 76 jaar geleden zo kort voor hun bevrijding stierven.

Eind april 1945 moesten ongeveer 10000 gevangenen van het concentratiekamp Neuengamme bij Hamburg naar de haven van Lübeck vertrekken. Na aankomst werd een deel van de gevangenen op de schepen Thielbek en Athen, en later op de Cap Arcona gezet. Benedendeks leden de gevangenen honger, dorst en ziekten.

Toen de Britse luchtmacht op 3 mei 1945 de schepen aanviel, was dat in de veronderstelling dat daardoor de verplaatsing van Duitse troepen zou worden verhinderd.

7000 gevangenen stierven in de vlammen, verdronken of werden doodgeschoten. Onder de 450 overlevenden was ook Marian Hawling. In zijn groetboodschap, die vanaf vandaag om 11 uur te zien is op neuengamme.international, vertelt hij hoe hij erin slaagde de brandende Cap Arcona te verlaten en de reddende oever te bereiken.

Marian Hawling is geboren in Polen. Hij nam actief deel aan het verzet tegen de Duitse bezetters in verschillende Europese landen en overleefde verschillende concentratiekampen. Na zijn bevrijding emigreerde hij naar Australië en bracht een gezin groot, aan wie hij pas laat over zijn ervaringen vertelde.

Yevgeny Malychin overleefde ook het bombardement op de gevangenschepen 76 jaar geleden. In zijn toespraak hier op de Erebegraafplaats in 2019 sprak hij zijn hoop uit voor de jongere generaties: "Dat gelijkheid en broederschap de normaliteit van hun leven worden, zodat zij zelf het leven en de waardigheid van een mens als waarden gaan waarderen."

De heer Malychin reisde vele jaren naar Neustadt, de laatste tijd altijd vergezeld van zijn kleinzoon Aleksander. Deze winter bereikte ons het droevige mededeling van zijn dood. Net als zijn kleinzoon, zullen wij zijn verhaal en dat van zijn kameraden niet vergeten.

Maar zelfs de families waar rechtstreekse overdracht niet mogelijk was, zijn getekend door de ramp van 76 jaar geleden en de periode van gevangenschap die daaraan voorafging.

Bernard Jeune verloor zijn vader, de Franse verzetsstrijder Eugène Jeune, als kleine jongen op 3 mei 1945. Dankzij zijn stiefvader, die later een medegevangene van zijn vader in het concentratiekamp Neuengamme werd, werd Denemarken zijn nieuwe thuis. Vooral in een tijd waarin veel mensen hun vaderland moeten verlaten en op zoek moeten naar een nieuw vaderland, zijn het verhalen als dat van Bernard Jeune die ons tot bezinning moeten brengen.

Door uw aanwezigheid hier, mijnheer Schlie, mijnheer Spiekermann en mijnheer Sela, geeft u het goede voorbeeld. U laat degenen die rechtstreeks door de ramp zijn getroffen - de overlevenden en de nabestaanden in vele landen - zien dat u hun pijn en hun verdriet ziet. U laat zien dat de Cap Arcona-herdenking een vaste plaats heeft in de deelstaat Sleeswijk-Holstein en in de stad Neustadt. Het is onze gemeenschappelijke taak ervoor te zorgen dat ook toekomstige generaties deze verklaring als vanzelfsprekend zullen beschouwen en actief zullen deelnemen aan de vormgeving ervan. Namens de Amicale Internationale KZ Neuengamme dank ik u voor uw inzet en voor het feit dat u deze weg met ons bent ingeslagen.

Ik spreek hier tot u als voorzitter van het Jong Comité van de Amicale Internationale KZ Neuengamme, dat zich richt tot de 3e en 4e generatie. Als overkoepelende organisatie verenigt de Amicale de nationale verenigingen uit België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Polen en Spanje. Zij zet zich in voor een permanent debat over de geschiedenis van het concentratiekamp Neuengamme, over de ervaringen van de mensen die daar gevangen hebben gezeten, maar ook over wat er sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog in Duitsland is gebeurd.

76 jaar na het einde van de oorlog tellen de verenigingen nog slechts enkele overlevenden onder hun leden. Vandaag zijn het vooral hun familieleden die bij deze organisaties betrokken zijn. Zij tonen aan dat de misdaden van de nationaal-socialisten tot op de dag van vandaag doorwerken in de families van de vervolgd. Voor hen is het vanzelfsprekend om in het dagelijks leven geconfronteerd te worden met wat deze geschiedenis met hen te maken heeft, omdat zij telkens weer verlies en pijn voelen, en steeds weer de vraag opkomen: "Wat had kunnen zijn?".

Elke verkenning van de familiegeschiedenis maakt het mogelijk nieuwe details en verbanden te herkennen, en zo het verhaal beter te begrijpen. "Wat heeft wat 76 jaar geleden gebeurde met mij te maken?" Wij als Amicale Internationale willen ervoor zorgen dat deze vraag door de mensen in Neustadt, in Sleeswijk-Holstein, ja, in binnen- en buitenland, heel duidelijk wordt beantwoord als volgt: "Het heeft met ons allemaal te maken".

Wij gedenken de mensen die hier 76 jaar geleden stierven na hun lijdensweg in de concentratiekampen. We houden hun herinnering levend, hun individuele verhalen en ervaringen. Daarmee verbinden wij ons ook aan de idealen van menselijkheid en broederschap van de gedeporteerden. Wij zeggen "dit nooit meer" en weten dat wij allen, dag na dag, op kleine en grote schaal, moeten werken aan de bescherming en versterking van de democratie.

Dank u wel!